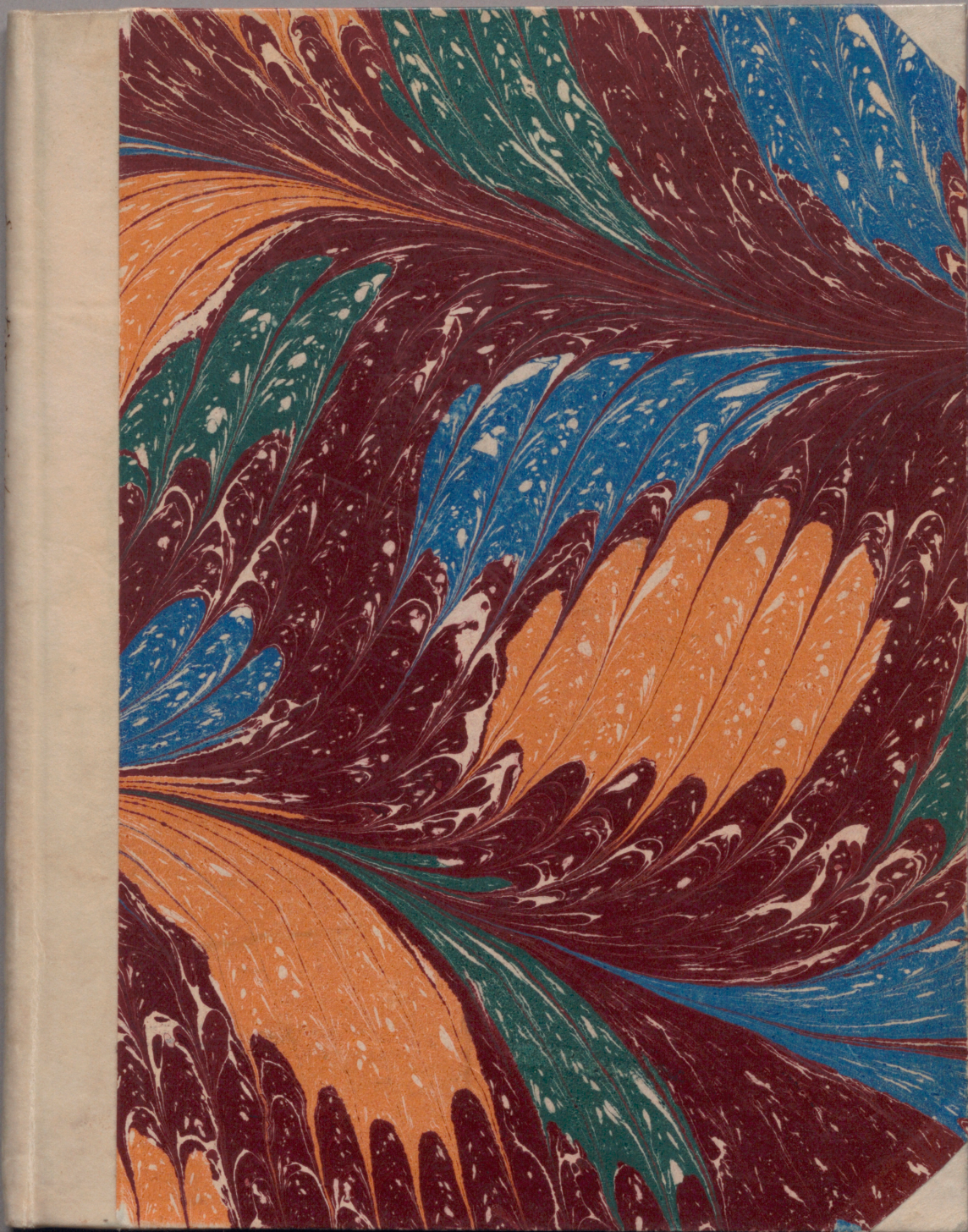

Waanlige och i vårt
käre fädernesland
öflige exercitier
medh musqveterare
O...

F1700 3568

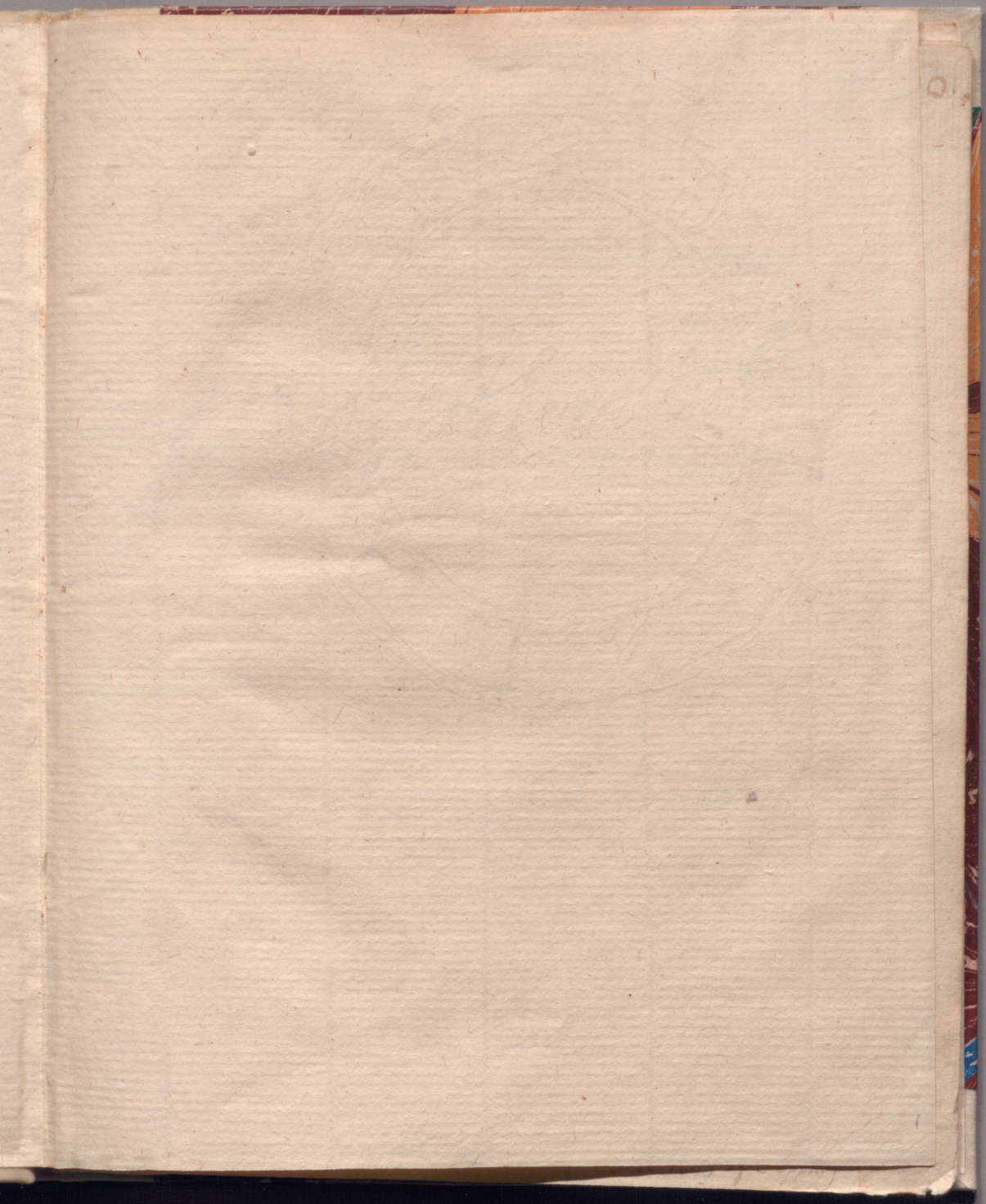

Lu. Saml.
Förs. 1700
Kriget.

F 1700

3568

Föres till 1683 af Tipping

Baanlige och i wårt fære Fädernes
Land öflige

EXERCITIER

Medh

Musqveterare och Piquenerare;

Dem Liebhabendom

Öppå Finska Lungomålet affsatte:

Säsom och Twenne forte

Andelige Wiffor/

å Trycket gifvone af

Mathias Bost.

Leutenant af Widenborgs Låhns Infanterie Regimente.

Tryckt i Åbo aff Johan Winter/ Kongl. Booktr.
i Stoorförstendöme Finland.

fins till 1683 - af Pipping

I.

U vår Tunga må siunga heel lustigh/ en radh/
Gudi lofwa för den Gåfwa wij stiggom vp gladh/
Wår Konung/ wår Konung wij onskom och sä/
All tider han blider säll lefwa och må!

2.

Uf de Kungar-rätt vnga/ wij hafswom hafft godh/
Wij bekänna Konung denne ktr Kongliga Blodh
Har wågat/ har wågat för Fädernes Land/
Förswarat/ bewarat/ för Fienders Hand.

3.

Tå Gudh riksa oss/ wil wiisa/wij syndat haat hogh/
öfwerdåder/ Gudh nåde! doch wårre ett slogh/
Wår Konung af Nåden Gudh Segren gaff/
Wår Fiend/ wår Fiend han slagen blef af.

4.

Gudh ån gifwe/ Gudh blifwe oss nådigh en Gudh!
Dese tider/ Gudh blider oss vnne det liudh/
Wij lefwa/ wij blifwa Gudfruchtige må/
Uf Gudi af Gudi Wålsignelse fåå.

5.

Godt ett trynta/ Frjhd niuta wij låra tå wist/
Öf bewara för Fara/ wil Frålsaren Christ/
Gud gifwe/ Gudh gifwe wij lefwe som bödr;
Til Himmel tå saligh Gudh entligh oss födr.

Sjennuret / jonga jälfē Hänens Gunningalinē

Mahestetins / armolifesti tahto että coco ymbäri Nijfin / Galca

Sorawdi tämä iditen pitä exorberattaman / nja marcherataes
cuin wähdie olles annettu Stockholmis.

Guinga Musqveti pitä hanterattaman.

1. Luntu Sormein wälin /
2. Musqveti oikian / ja Gaffeli wasemban Käden /
3. Musqveti Gaffelin päälle.
4. Musqveti olalle /
5. Sänkäckä teidän Musqvetin / elicä päästäkä wähä alas.
6. Ottaca oikian Käden cansa Pannun alda / (pään /
7. Prasenteracka Teidän Musqvetin :
8. Musqveti Gaffeli vastaan :
9. Ottaca Luntu käryn Käden cansa / syöräckä oikian caino.
10. Puhaldaca Luntuin / (lon alla.
11. Pasačka Luntuin /
12. Peittäkä Jänkipannu cahdel Sormein.
13. Puhaldaca Luntuin /
14. Uwacka Jänkipannu. Tästä pitä tietämän : jos tuule eli sata / nijn pitä Musqveti ensist olcapäätä vastaan pandaman / ja siten awattaman Pannu.
15. Musqveti olca vastaan / eli lägg ann.
16. Andaca Tulda / eli Walkia.
17. Musqveti pojes puolestann / ja Püppu ylöspäin.
18. Ottaca Luntu / ja pangat Sormein wälin.
19. Puhaldaca Pannu puhtar ja cuiwacka peucalon cansa.
20. Panga Jänkkruti päälle.
21. Cansi fini.
22. Pudistoca ja puhaldaca kannen päälde puhtar.
23. Wasemmäl puolell swängäckä Ladingi vastaan.
24. Ottaca Kruti Bandelerist.
25. Uwacka Hamballa Bandelerin Cansi.

26. Pangat Kruti Musqvetin.
27. Luodi Suusta.
28. Förladingi Hatun päällä.
29. Ottaca Ladastueti ulos cahdell ferrall/ eli wetämisell/ ja
Præfenteracka. (ca lyhyeld fini.
30. Heittäkä händ hmbärins/ pangat rinda wastan/ ja otta
31. Pangat händä Musqvetin.
32. Cahdell ferrall eli syämisel/ painaca Förlading alas/
33. Ottaca Ladastueti ulos cahdel ferral eli wetämisel ja præ-
fenteracka.
34. Heittäkä hmbärins; painaca lyhykäisell rinda wastan.
35. Pangat hän jällen kallensl.
36. Dikial puolell præfenteraca teidän Musqvetin.
37. Musqveti Gaffelin päälle.
38. Musqveti Jalan wieren eli juuren.
39. Lansacka eli panga mahan teidän Musqvetin. se tapab-
tu/ että pitä astuman nri Uffel ulos oikian Jalan
canşa edespäin ja paneman Gaffeli ristin Musqve-
tin ala.
40. Ottaca nlös teidän Musqvetin/ sillä samal tawall ote-
tan Musqveti nlös kuin mahan pandu on.
41. Musqveti Gaffelin päälle/
42. Heittäkä Musqvetin hmbärins olalle.

**Quinga Piqvinerareit pitä opetettaman/
ja nri Piqvi hallittaman.**

1. Ställäkä teidän Piqvin Jalan wieren eli juuren.
2. Panga maahan teidän Piqvin kääryn Käden canşa.
3. Ottaca nlös teidän Piqvin ja ställäkä Jalan juuren.
4. Præfenteraca teidän Piqvin/ eli Piqvi Käden päälle, siel-
5. Piqvi olalle. ställäkä teitän. (läkä teitän/
6. Nlös candaca teidän Piqvin/ ställäkä teitän
7. Edespäin ställäkä teidän Piqvin Miestä wastan. S: T.

Dikial

8. Oikiall puolell fälläkä teidän Piq: miestä wastan/ S: T:
9. Wasemmal puolel fälläkä teidän Piq: miestä wastan. S: T:
10. Oikial puolel hmbärins fälläkä Teidän Piqvin miestä wa-
stan/ ställäkä teitän.
11. Wasemmall puolell hmbärins fälläkä teidän Piq. miestä
wastan/ S: T:
12. Puolen ledin canşa oikiall ja wasemmall puolel fälläkä
Teidän piqvin miestä wastan. ställäkä teitän.
13. Puolen ledin canşa edespäin ja tacaisin fälläkä teidän
piqvin miestä wastan/ S: T:
14. Släpäkä teidän piqvin tywi tacaisin ja Spiki oiktan käten.
15. Edespäin fälläkä teidän piqvin miestä wastan.
16. Stelläkä teidän piqvin tywi tacaisin/ eli taopäin
17. Stelläkä teidän piqvin Jalan juuren.
18. Wasemmall puolell släpäkä teidän piqvin Spiki taopäin
19. Wasemmal puolel hmbärins fälläkä teidän piqvin mie-
stä wastan/
20. Ställäkä teitän Spikin canşa tapäin/
21. Stelläkä teidän piqvin Jalan juuren.

Cavallerie wastan commenderatan Piqvi- nerarit tällä tavalla.

1. Stelläkä teidän piqvin sisälle puolen jalca.
2. Edespäin fälläkä teidän piq: Cavallerie wastan.
3. Wetäkä ulos teidän mieckan yli käden.
4. Oikial puolel fälläkä teidän piq: cavallerie wastan/ stel: teitän
5. Wasemmal puolel fälläkä teidän piq: cavallerie wastan st: T:
6. Oikial puolel hmbärins/ fälläkä teidän piqvin cavallerie
wastan. S: T.
7. Wasemmal puolel hmbärins fälläkä t: piq: cavallerie wa-
stan. st: T:
8. Puolen ledin canşa/ oikial ja wasemmal puolel fälläkä T:
piq: Cavallerie wastan. st: t:

9. Puolen Nuotoin canſa / edespain ja racaſin fallakä teidän
piq: Cavallerie waſtan. ſt: D

10. Kaſkelda nehäldä kulnaldä / fallakä t: piq: Cavallerie waſtan. ſt: t.

11. Pongan teidän mieckän ſjallens.

12. Ställakä teidän piquin jalan juuren.

Nyt ſentra härſortus cuin taitan brucatta
nhden Compagnian eli Battalionin canſa :

1. Musqueterarit getwår eli Musqueti gaffelin päälle / Piqvinerarit Piqbi jalan juren.

2. Oikiall puolell / waſemmall ſtällakä.

3. Waſemmall puoleli / oikiall ſtällakä.

4. Oikiall puolell hmbårins / waſemmall ſtällakä.

5. Waſemmall puolell hmbårins / oikiall ſtällakä.

Täſä brucatan / että waſen jalca pitä ſeiſoman aſma ſtallens / ja oikia jalca hñkuman ſillä puolen cuin commenderatan eli käfteän.

Leedin fördubblering.

1. Musquetararit / Getwår / eli Musqueti olalle.

2. Oikiall puolell / oikiall puolell / oikiall puolell hmbårins.

3. Waſemmall puolell / waſemmall puolell / waſemmall puolell hmbårins. (chika

4. Oikiall puolell fördubbleraka teidän leedin edespain / mar

5. Waſemmall ſtällakä jällens ſtallen marchika

6. Waſemmall puolell fördubbleraka teidän leedin edespain / m:

7. Oikiall ſtällakä. marchika.

8. Oikiall puolell fördubbleraka teidän leedin taopain / march:

9. Waſemmall ſtällakä marchika.

10. Waſemmall puolell fördubbleracka teidän leedin taopain: m:

11. Oikiall ſtällakä. marchika

12. Jalkimäinen puoli ruoto Piqvinerareit hlöſcandaca teidän Piq:

13. Jalkimäinen puoli ruoto / oiftiall puolell fördubblerackan teidän leedin edespäin. marchika
14. Jalkimäinen puoli ruoto / wasemmall ställäkä teitän. march:
15. Jalkimäinen puoli ruoto / wasemmall fördubblerackan teidän leedin edespäin. marchika.
16. Jalkimäinen puoli ruoto / oiftiall ställäkä teitän. marchika.
17. Jalkimäinen puoli ruoto Piquinerarei alas ställäkä teidän Piquin.
18. Ensimmäinen puoli ruoto Piquinerarei / nlösandaca teidän Piquin.
19. Ensimmäinen puoli ruoto / oiftiall puolell fördubbleracka teidän Leedin taapäm. marchika.
20. Ensimmäinen puoli ruoto wasemmall ställäkä teitän. march:
21. Ensimmäinen puoli ruoto wasemmal fördubbleracka teidän Leedin taapäm. marchika.
22. Ensimmäinen puoli ruoto oiftiall ställäkä teitän. marchika.
23. Ensimmäinen puoli ruoto / alas ställäkä teidän Piquin.

Leedein Tripplering.

1. Oiftialla ja wasemmall puolell awackan teidän ruoton cabdenkertasen wälin / el. distancien.
2. Oiftiall puolell Tripleracka teidän kolmas ja neljes Leedin edespäin ja tacaisin. marchika
3. Wasemmal ställäkä teitän jällens edes ja tacaisin. march:
4. Wasemmal tripleracka teitän kolmas ja neljäs Leedin edes ja taa. marchika.
5. Oiftiall ställäkä teitän edes ja tacaisin. marchika.
6. Oiftiall ja wasemmall stutacka teidän distancien eli wälin endisell ställens.

Kuotoin Fördubblering.

1. Oiftiall puolell fördubbleracka teidän ruoton edespäin / teidän miestän / marchika.
2. Wasemmall ställäkä teitän. marchika
3. Oiftiall

3. Difiäll puolell fördblackeracka teidän ruoton taapäin teidän
mieften. marchika.
4. Wasemmall ställäkä teitän. marchika.
5. Wasemmall fördblackeracka teidän ruoton edespäin teidän
mieftän. marchika.
6. Difiäll ställäkä teitän. marchika.
7. Wasemmall fördblackeracka teidän ruoton taapäin teidän
mieftän. marchika.
8. Difiäll ställäkä teitän. marchika.

Ruotoin Tripplering

1. Difiäll puolell trippleracka teidän ruoton edes päin teidän
mieftän. marchika.
2. Wasemmall ställäkä teitän. marchika.
3. Difiäll puolell trippleracka teidän ruoton taapäin teidän mie-
ftän. marchika.
4. Wasemmall ställäkä teitän. marchika.
5. Wasemmall puolell trippleracka teidän Ruoton edes päin
teidän Miestän. marchika.
6. Difiäll ställäkä teitän. marchika.
7. Wasemmall puolell trippleracka teidän Ruoton taapäin
teidän Miestän. marchika.
8. Difiäll ställäkä teitän. march-

Ruotoin cança contra March.

1. Ruotoin cança difiäll puolell hmbärins contramarchera,
marchica
2. Ruotion cança wasemmall puolell hmbärins contramarche-
ra/ march: Leedein cança contramarcheratan sa-
mall tawall cuin ruotoin cança.

Leedein slutaminen.

1. Edespäin slutaka teidän Leedein. march.
2. Taapäin awacka teidän Leedin. march:
3. Taapäin

3. Taapdin sutacka teidän Leedin. march:
4. Edespain awacka teidän Leedin. march:
5. Edest ja taca sutacka teidän Leedin keskellä. march:
6. Edest ja taca awacka teidän Leedin endisen distancien eli wälin/ march:

Kuotoin Slutaminen.

1. Dikiällä puolell sutacka teidän Kuoton. march:
2. Wasemmalla awacka teidän Kuoton idllens. march:
3. Wasemmalla puolell sutacka teidän Kuoton. march:
4. Dikiällä awacka teidän Kuoton. march:
5. Puolen Leedin cansa oikiällä ja wasemmalla sutacka teidän Kuoton keskellä. march:
6. Dikiällä ja wasemmalla sutacka teidän Kuoton endisen distancien eli wälin. march:

Swängäminen.

Cosca swängärä tahdotan nyt compagnia eli Batallion, nijn commenderatan ensist; että Leedit ja Kuodot pitä sutattaman/ sitten brucatan nämät sanat eutin seura:

1. Dikiällä puolell swängäkä teitän / oikiällä puolell swängäkä teitän / oikiällä puolell swängäkä teitän / oikiällä puolell swängäkä teitän.
2. Wasemmalla puolell swängäkä teitän / wasemalla puolell swängäkä teitän / wasemmalla puolell swängäkä teitän / wasemmalla puolell swängäkä teitän. Cosca se tehty on/ nijn pitä awattaman Kuodot ja Leedit endisen distancien eli wälin.

Salva andaman commenderatan

nain täällä tavalla.

1. Tehtä teitän walmis.

2. Musqveti olcapätä waſtan.

3. Andaca Tulda eli Baltia.

Cofca commenderatan/ tehkä teitän walwipi/ nñn pitä Piq
qvinerarein heidän Piqwins hlös candaman; cofca jalkens
commenderatan/ andaca Tulda/ nñn pitä heidän caicein
ſällämän heidän Piqwins.

Leedin canſa yhdel ſiall olles tulda anda.

1. Enſimäinen Leedi/ Musqveti olcapäätä waſtan.

2. Andaca Tulda.

3. Musqveti pojies puoleſtan.

4. Oikiall puolell nmbärins aſtuca pojies.

Se tapahtu tällä tawalla/ cofca enſimäinen Leedi on
andanut tulda/nñn hän käändä ikens oikiall puolell nmbärins/
ja kdi läpiſe Ruotoien oikiall puolell Mieſtäns/ſtällä ikens hä
nen alamaiſen Ruotmeſtarins taa/ ja tekewät ſen jälkimäiſen
Leedin/ſilloin ne caieki muut Leedit marcherawat eli aſtuwat
Colme Uſkela edespäin/että he tulewat Piqvinerarein canſa
yhden taſan eli Frontin ſeiſoman. Näin tällä tawalla com
menderatan Leedi Ledilöä/ nñn cauwan kuin tarpeliſexi
nähdän.

Wielä toſſell tawall alalla olles tulda anda.

Commenderatan enſiſe/ Leedit ſutamän nxi Uſkel edes
päin eli racaiſin/ cofca ſe tapahtun on/ nñn laſketwat ne
wiſſi enſimäiſt Leedi ikens polwillans/ cofca ſe jälkimäinen
Leedi pane Musqvetin Gaffelin päälle caicka Tulda anda/
nñn nouſe ſe wiſdes Leedi hlös ja anda Tulda/ ſen jalken ſe
neljäſ/ colmas/ toinen/ ja ſe enſimäinen Leedi/ ſitten jäl
lens rutwetan ſytä jälkimäiſeſt/ ja ne toſſet wiſſi Leedi lan
getwat jäl lens polwillens/ kuin ovat ſillä ajalla ikens wal
miſ tehnet/ tätä tehdän nñn cauwan kuin torwitan eli
tarpeliſex nähdän.

Uwan

Awangerataes Tulda anda.

Tapahdu näin tällä tavalla/ että se ensimmäinen Leedi pane Musqvetin olka vastaan ja anda Tulda/ kändäwät igens oiftiall puolell hmbärins/ astuwat pojes ja sidläwät igens jälkimmäisen Leedin taq/ cosca se tapahdu näin marchiwat ne toiset Leedit colme Ustela edespäin/ että he rulewat Piqinerarein canşa nyden tasan eli frontin/ ja silloin taitan Awangerata coco Battallion canşa wihollisten päälle/ näin lähes kuin tahdotan/ cosca se ensimmäinen Leedi pane jälleus Musqvetin olka vastaan ja anda Tulda/ oiftiall puolell kändäwät igens hmbärins ja astu eli marchijojes/ samall tavall commenderatan ne toiset Leedit toinen toisens perän/ näin carwan kuin tarpeliter nähdän.

Wielä toisell tavall awangerataes

Tulda anda.

Cosca commenderatan/ että ensimmäisen Leedin pitää paneman Gewärin olka vastaan / näin on tarpelinen että se wiminen Leedi käy toisten Leedein läpihe/ ja dubblerasen toisen Leedin/ kuin on likin sitä ensimmäist Leedi/ cosca se ensimmäinen on andanut Tulda ja ja seisoman siallens; Näin astu se kuin ennen dubblerannu on colme Ustela edespäin/ pane Gewärin olka vastaan/ anda Tulda/ näin käy se jälkimäinen jälleus edespäin Leedin läpihe samall tavall kuin se ensimmäinen tehny on. ja pitää täsä myös otettaman waari/ että Piqinerarit sen jälkeen canşa astuwat colme Ustela edespäin/ sittecuti Tulda annettu on.

Millä tavalla neljä Miestä corkian olles/

pitä Tulda annettaman awangerataes.

Enst pitää tiettämän/ että heidän pitää lutaman heidän

dän Leedins cosca lähes wiholdista tullan/ niñ pttā ne cari
ensimäist Leedi lasteman heitāns polwillens/ ja ne cari jäl-
kimäist gewāri olcapāād wastan/ nimittāin se colmas Gaffe-
lin päälle ja se neljās läpiže wālin eli distancien/ cosca ne
cari jälkundist Leedi on andanut Tulda/ niñ astu ne ca-
riensimäist Leedi hlös ja pitāiwāt igens samall tarwall. Tai-
tan näin tällä tarwall commenderat, cari ensimmäist Leedi
polwillens.

1. Ne cari ensimmäist/ Musqveti olca wastan/ se colmas
Gaffelin päädä/ se neljās distancien läpiže,
2. Andaca Tulda.
3. Ne cari ensimmäist Leedi astu hlös/ Musqveti olca wa-
stan/ se ensimmäinen Gaffelin päällä/ se toinen di-
stancien läpiže/ anda tulda.

Cosca se nyt tehen on/ niñ kändān siten miehan cansa
sa päällä/ se taitan cansa practicerat cuusi miestä corkiar
puolen Ruodoin cansa/ mutta siten pitā ne ensimmäiset puo-
let Ruodot paneman igens wazallans maahan/ ja ne jäl-
kimäiset puolet Ruodot panewat Musqvetin olca wastan/
ensimmäinen Leedi polwillens/ se toinen Gaffelin päädä/ se
colmas oikian seisoin eli pitkān.

Cosca ne jälkimäiset puolet Ruodot owat andanet Tul-
da/ niñ commenderatan/ astuā hlös ensimmäiset puolet Ruodot/
ne ensimmäiset puolet Ruodot Musqveti olca vastaan/
ensimmäinen Leedi polwillens/ toinen Gaffelin päädä/ col-
mas oikian eli oikian seisoin/ ja anda Tulda/ ja siten mie-
han cansa kändā wiholdisen päällä/ cuin colme miestä corkiar
on/ niñ commenderatan ensimmäinen Leedi polwillens/ toinen
Gaffelin päädä/ colmas oikian seisoin ja andawat Tulda.

Ruotoin cansa Marcherataes tulda anda.

Commenderatan ne jälkimäiset Ruodot oikia ja wa-
sema

seimall Flygelil eli siwull/ oikiall ja wasemmall puolell Mus:
qveti olca wastan/ andaca Tulda/ niñ cohra ne cari Ruo:
to taca heidan divisionins se toinen oikiall ja se toinen wasem:
mall alamaisen Ruotmestarin cansa edes pain; jorca siten
tulewat niñ likimäisiri Ruotmestareiri Diqvinerareiten
tygö/ se toinen oikiall ja se toinen wasemmall Flygelil eli
siwull/ ja Ruotmestari tulewat jälkimäisey Ruotmestari/
ja niñ taitan mennä Ruoto Ruodon jälken/ jos tarwe waati;
niñ taitan anda Tulda colmen Ruodon cansa cummalda kin
siwulda yhtä haawa/ ensimmäinen polwiliens/toinen Gaffelin
pääldä/ colmas oikian seisoin.

Armon liston Engel;
förswänstat.

1.
Förbundzens hödre Engel/
Och högste Immanuel/
Medh tin Tienständer och bevar!
Moot Sathan blif tu wärt Förswar!

2.
Christe H:ERE Sebaot/
Himmelste Krigz-Härars Råd/
Englarnas Regepare/
Christrognas Förswarare.

3.
Gif Lof och Wälsignelse/
I wärt Ständ och Kallelse!

Ufvåde all Willfarelse!
Och tins Rampns Förtörnelse!

4.

Kejng om of titt Läger stå/
Alt wij i Frjdh blifwa må!
Nu och vthi allan Stund/
För Helfvetis den arga Hund.

5.

Wår Fiende bort från of driff/
Och tu medh Frjden när! of blif/
Båd bitid/ seent/ båd Daggh och Natt/
Tin Engel ware of tilsatt!

6.

Framsöör of på Reesor wår/
Vthan någon Plåga swår!
Medh Englarnas ledsagelse/
Frjdhz och Kärlekz bebådelse.

7.

Allt ondt! betwara of ifrå!
Medh Englarne och nederflå/
Satans Funder/ Tyranni/
Argheet/ Rånker/ Bedräger!

8.

Segersörste Jesu Christ/
Tigh wij anrope vthan Dist/

Mu

Nu' of här 't Roligheet /
Låt lefwa, och i Ewigheet!

9.

Englar låt gåra of Bistånd/
Åfwåria Skada och alt Ondt!
Wihaf Nödh och Fahrlighet/
Hielp wår Siäl til Saligheet!

10.

Loff Stee tigh tu Jesu Christ/
Englarnas Åfwerste wist/
Låt of blifwa bewarade/
Från Fara och beskärnade!

Ein offenes Buch
das ist ein Buch

9

Ein offenes Buch
das ist ein Buch
das ist ein Buch
das ist ein Buch

10

Ein offenes Buch
das ist ein Buch
das ist ein Buch
das ist ein Buch

